

Jóléti rendszerek nehéz időkben A magyar szociálpolitika változásai európai összehasonlításban

Szikra Dorottya

HUN-REN Társadalomtudományi Kutatóközpont

Szociológiai Intézet

HUN
REN tkSZI

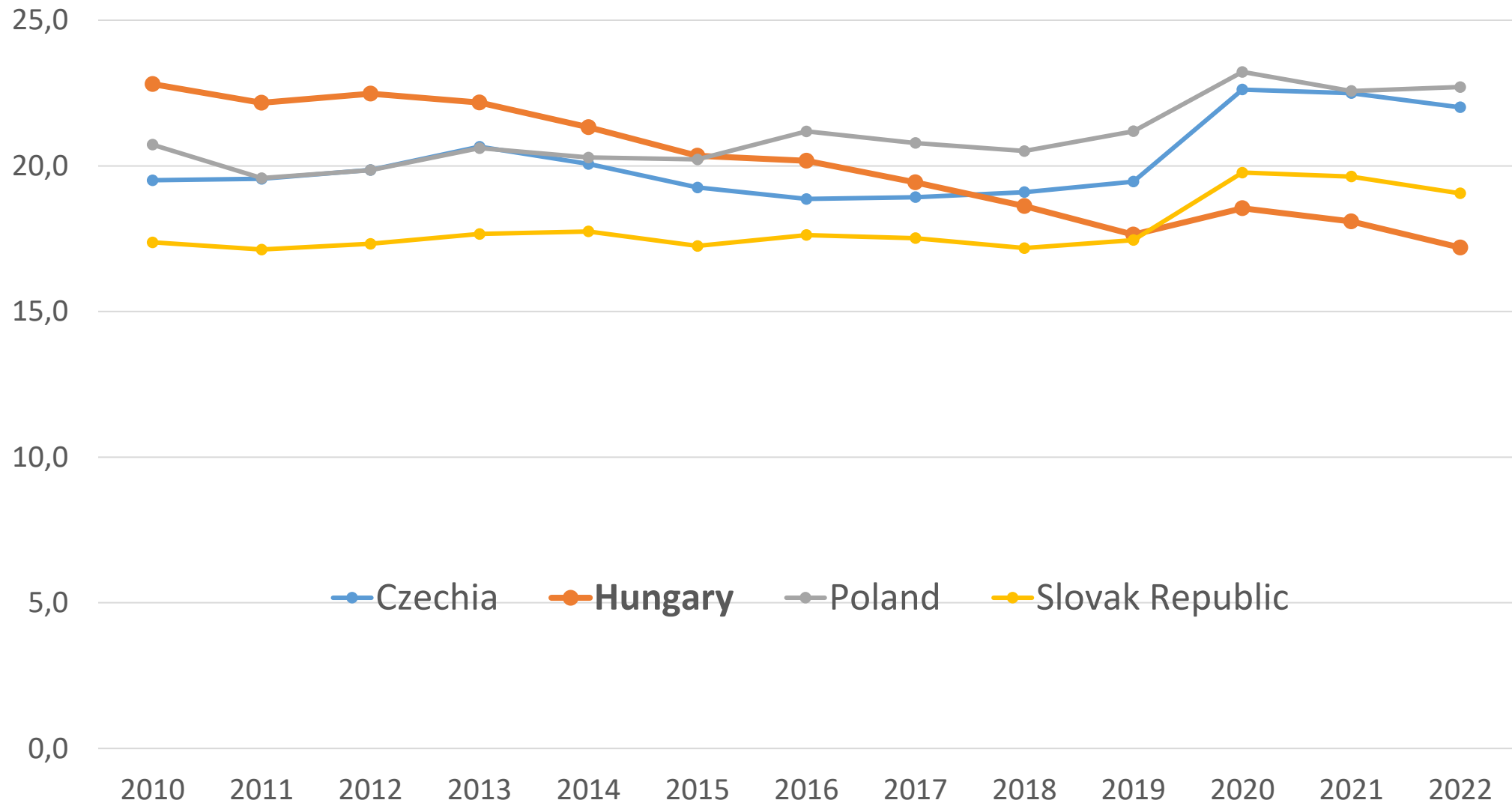
Szociálpolitika az utóbbi másfél évtizedben

- Az autokratizálódással párhuzamosan nem szűnt meg, de jelentősen átalakult a magyar jóléti rendszer
- A munka alapú társadalom ideológiája minden szociálpolitikai alrendszerben érvényesült
- A szociálpolitikai újraelosztás szegényeket védő funkciója megszűnt
- A szolgáltatással járó szociálpolitikai területeket elsorvasztották
- Munkához kötött jóléti transzferek nőttek
- Fiskalizáció és „szociálpolitika más eszközökkel”

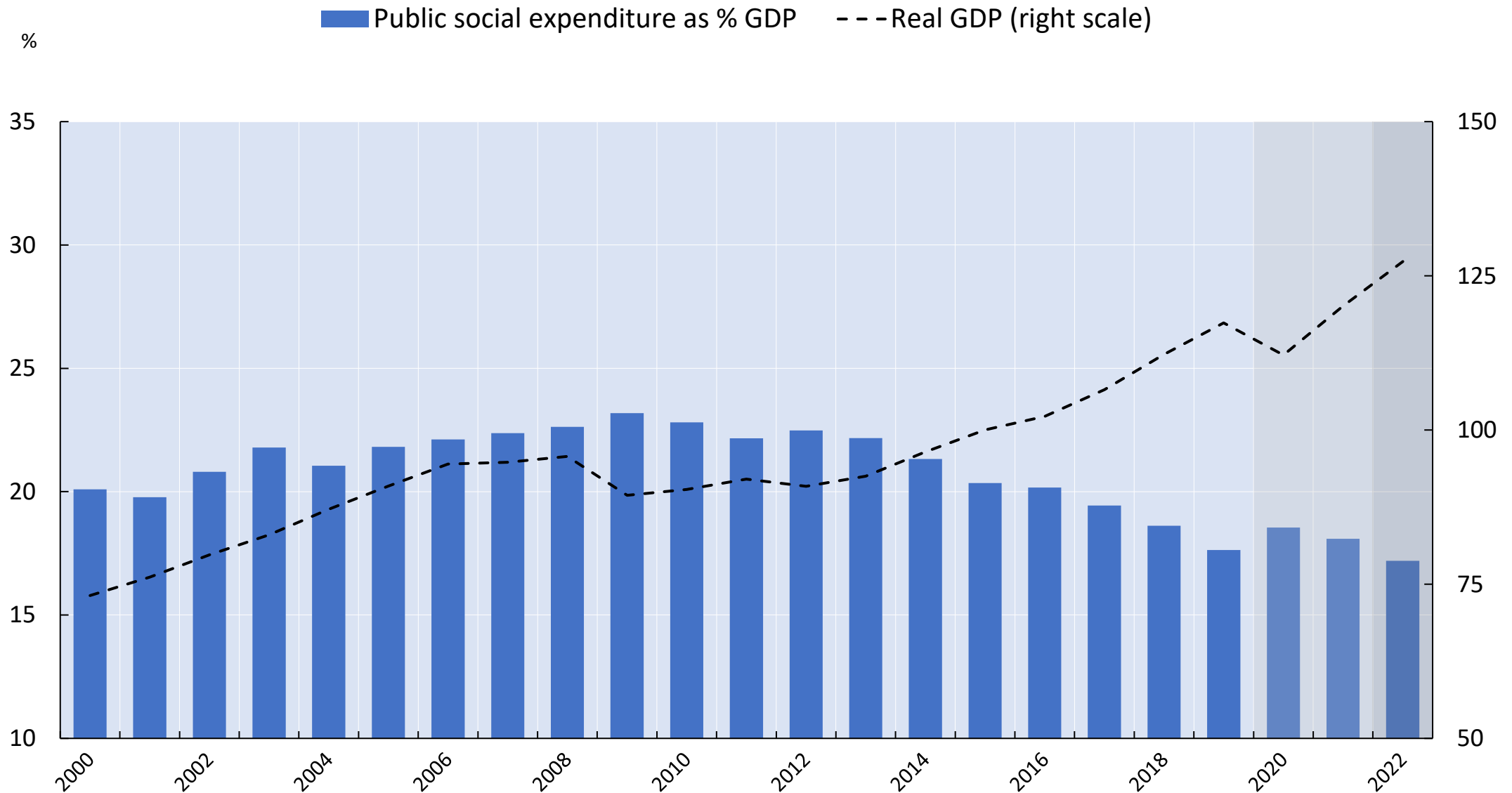
Szociálpolitika az utóbbi másfél évtizedben

- Kiadások
- Intézményes változások: nyugdíj, munkanélküli ellátások
- Közelkép: Családpolitika
- Hatások az emberi erőforrások szempontjából

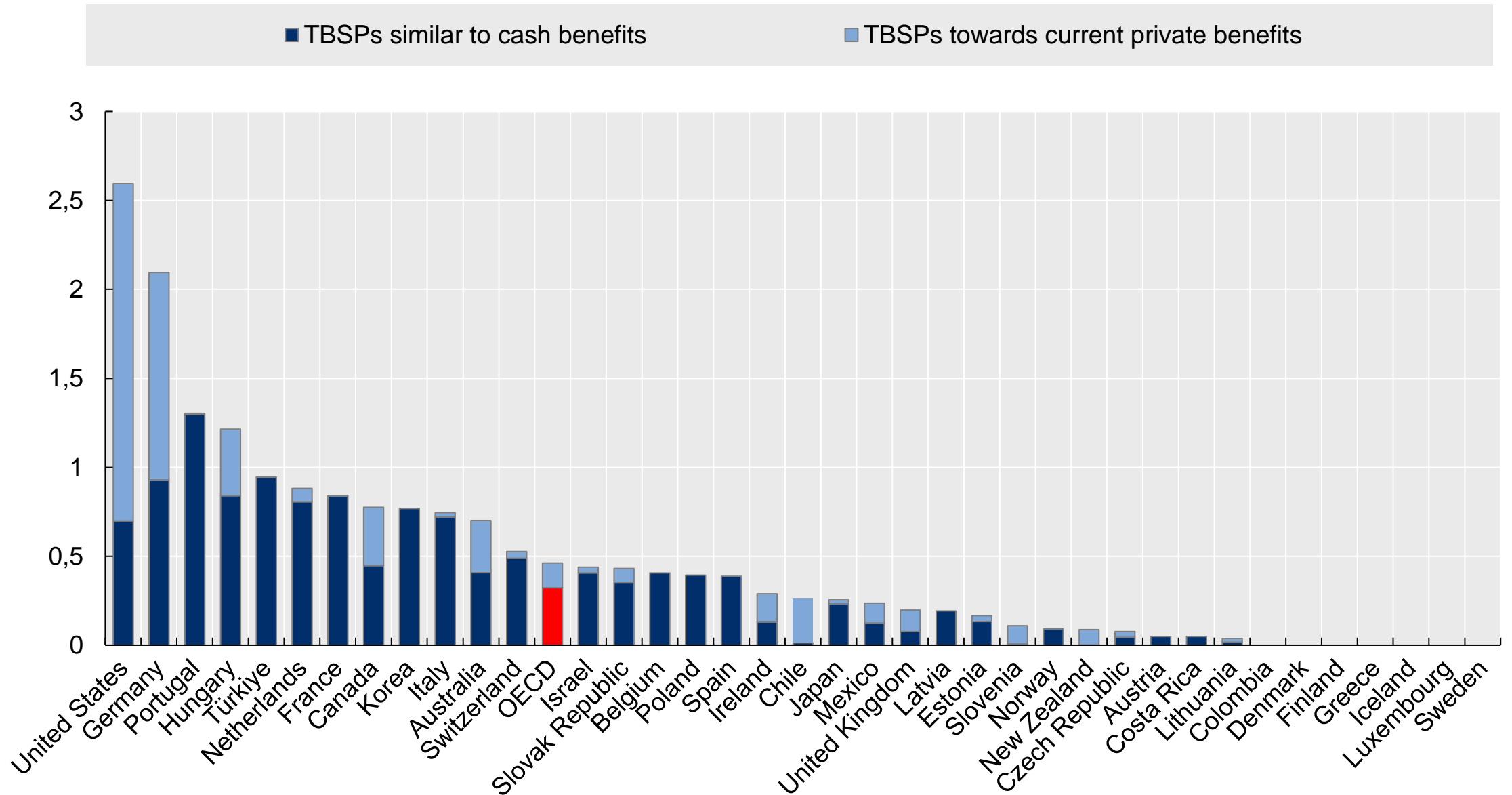
Jóléti kiadások alakulása a V4 országokban, % GDP, 2010- 2022 (OECD)

Jóléti kiadások és a GDP alakulása Magyarországon, 2000-2022

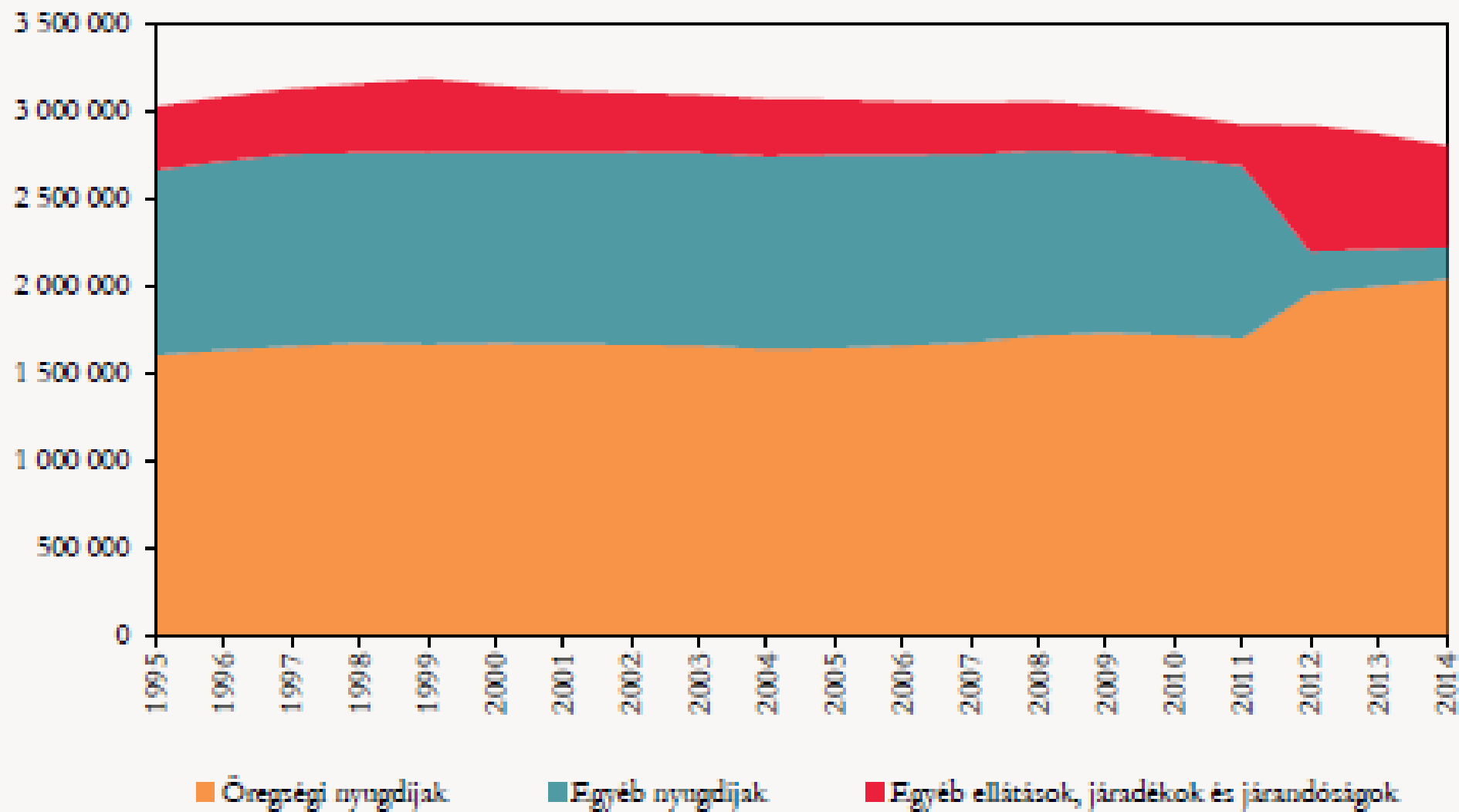
Fiskalizáció - jóléti célú adókedvezmények, 2019 (OECD)

Nyugdíjrendszer

- **Magánnyugdíjrendszer államosítása**
 - Az illiberális állam főpróbája
 - Középtávon stabilizálta az állami nyugdíjrendszert
 - Nem nyugdíj-célra költöttük a pénz döntő többségét (vs. Lengyelország, Argentína)
- **Rokkantnyugdíj megszüntetése**
 - A legkiszolgáltatottabbak kiteszítése a szociális jogokból
- **Nők 40**
- Az adórendszer + plafon megszüntetése növelte az időskori egyenlőtlenségeket
- A TB önállósága teljesen megszűnt – a költségvetés, „mozgó” alfejezete

Fő

Munkanélküli ellátások, alacsony jövedelműek támogatása

- Munkanélküli járadék 3 hónapra csökken
- Segélyezés nominálisan csökken
- Képzés, átképzés, mentorálás megszűnik
- Közmunka mindenkinek felett
- 2015-ös reform: járásokhoz rendelt aktív korúak segélyezése
- Lakásfenntartási támogatás már nem kötelező segély-elem
- Gyermekvédelmi támogatás készpénzes része megszűnik

Közelkép: Családpolitika

- Munkához kötött ellátások nőnek
- Univerzális ellátások elsorvadnak
- Segélyezés megszűnik
- Adókedvezmény nő
- 2015- től: „szociálpolitika más eszközökkel”

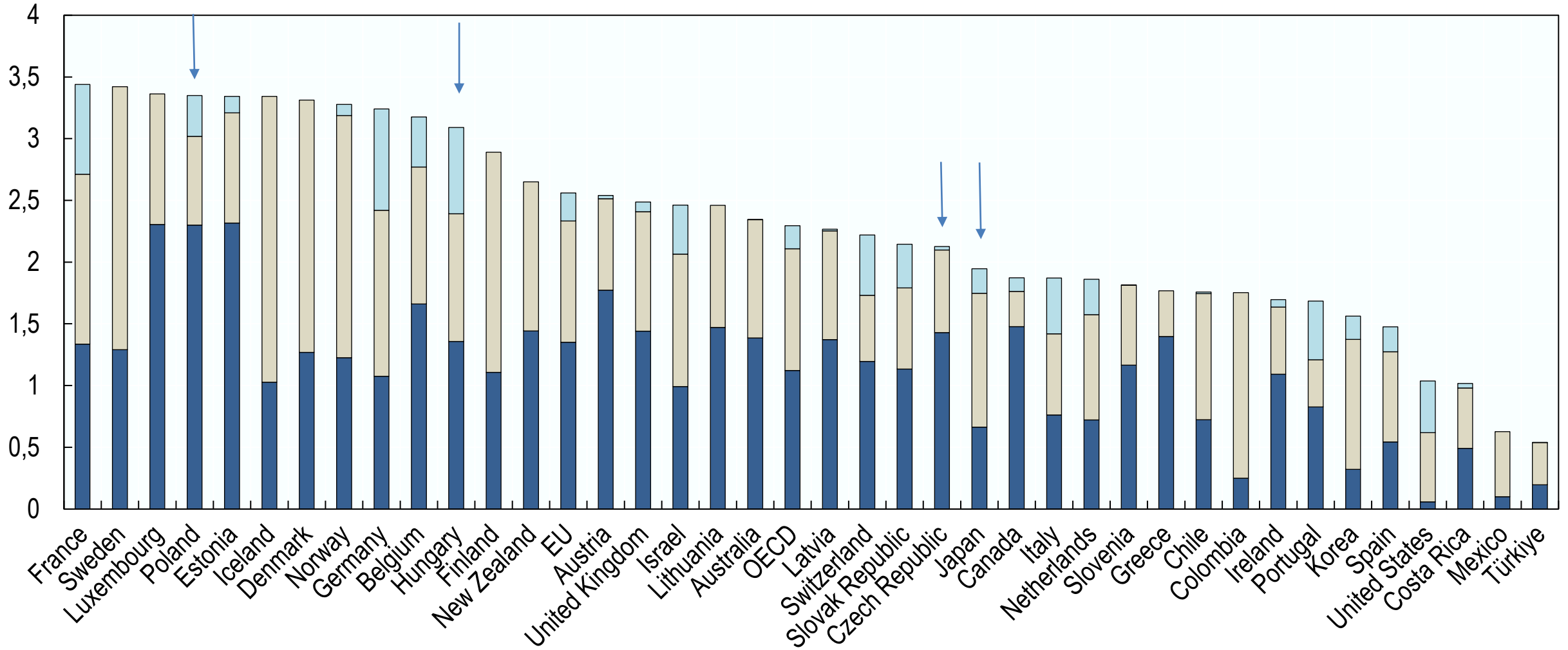

Cash

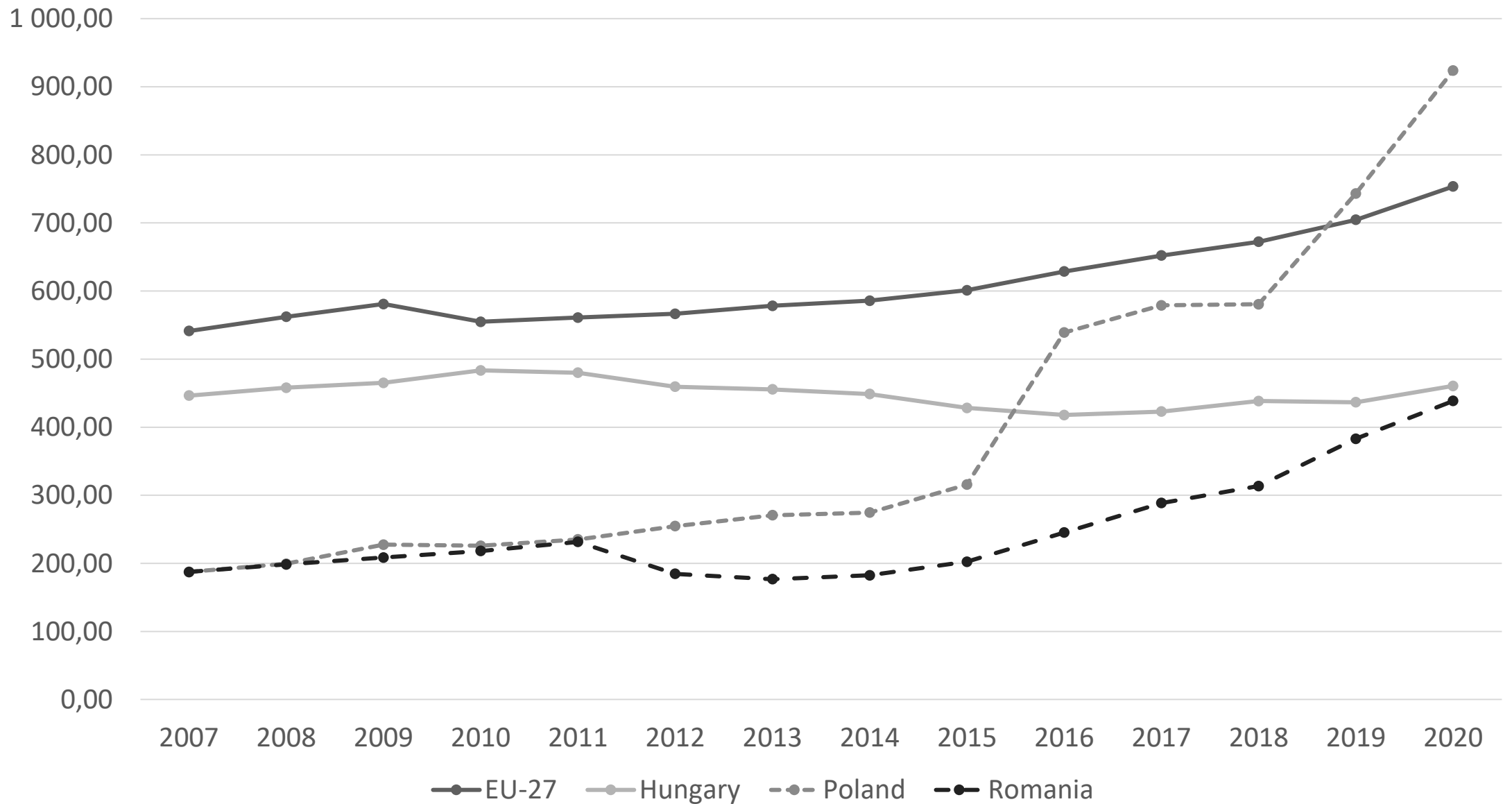
Services

Tax breaks for families

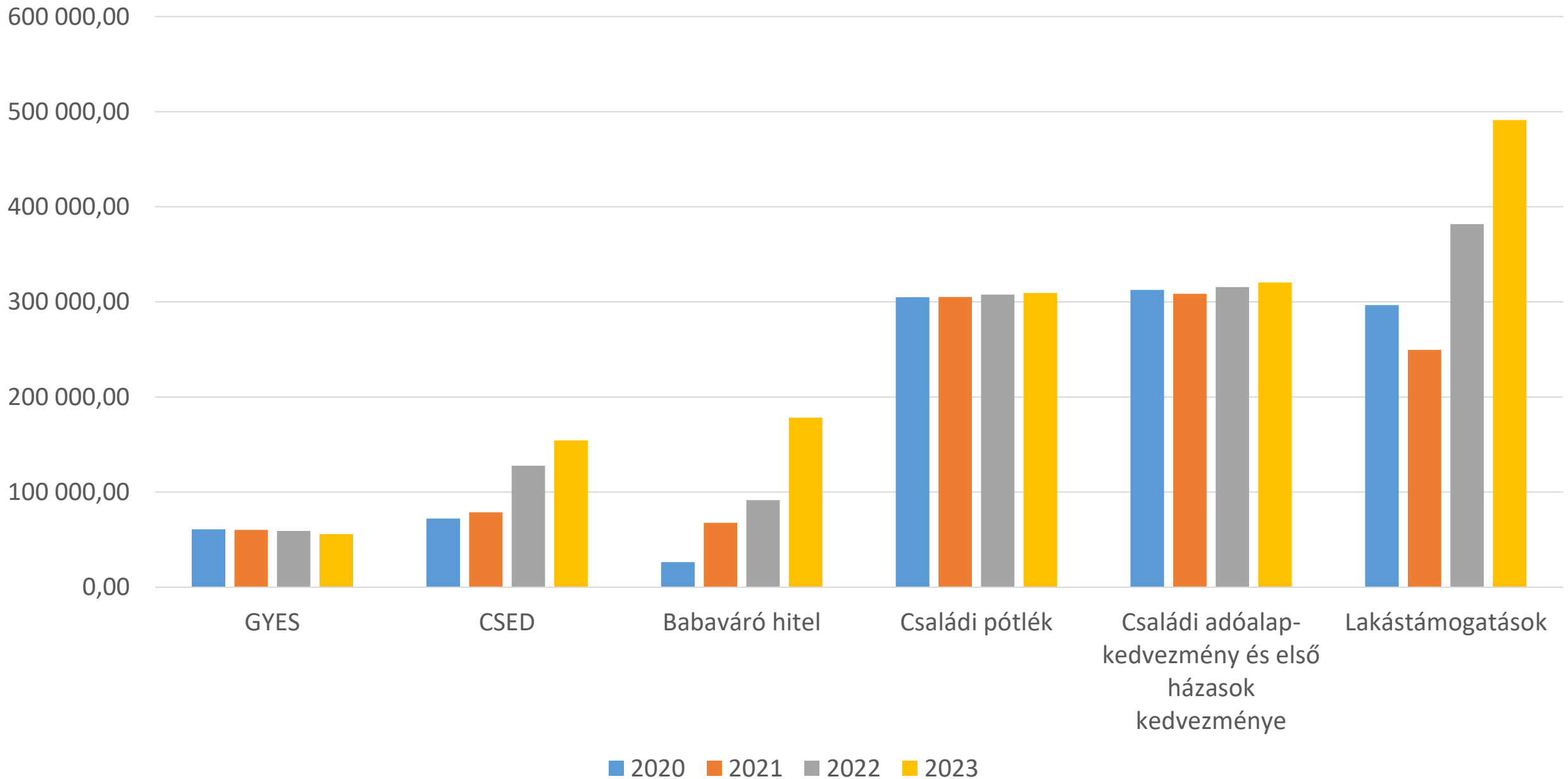
% GDP

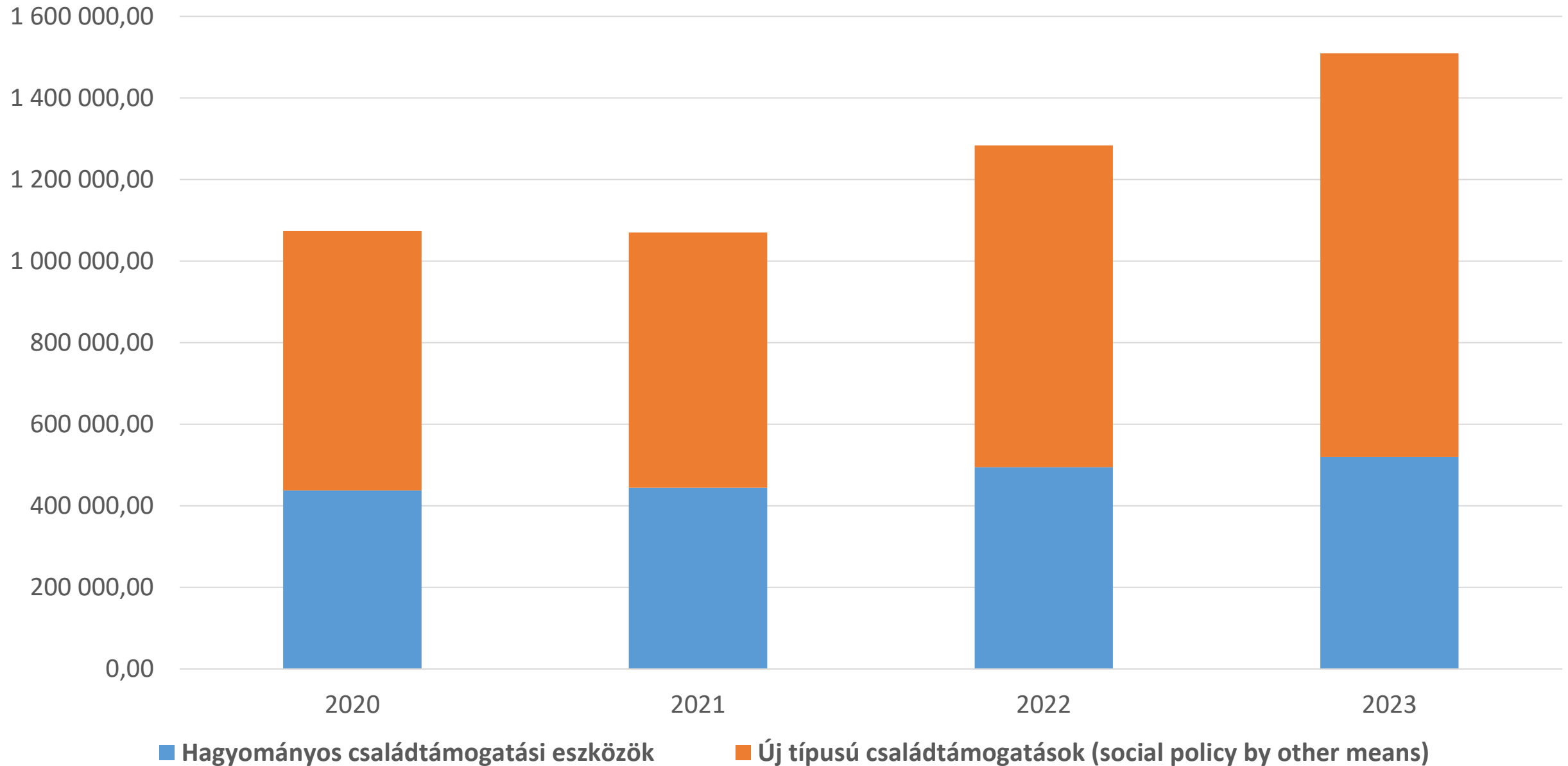
Családtámogatásra költött állami források alakulása 2007 és 2020 között, % GDP
(Eurostat)

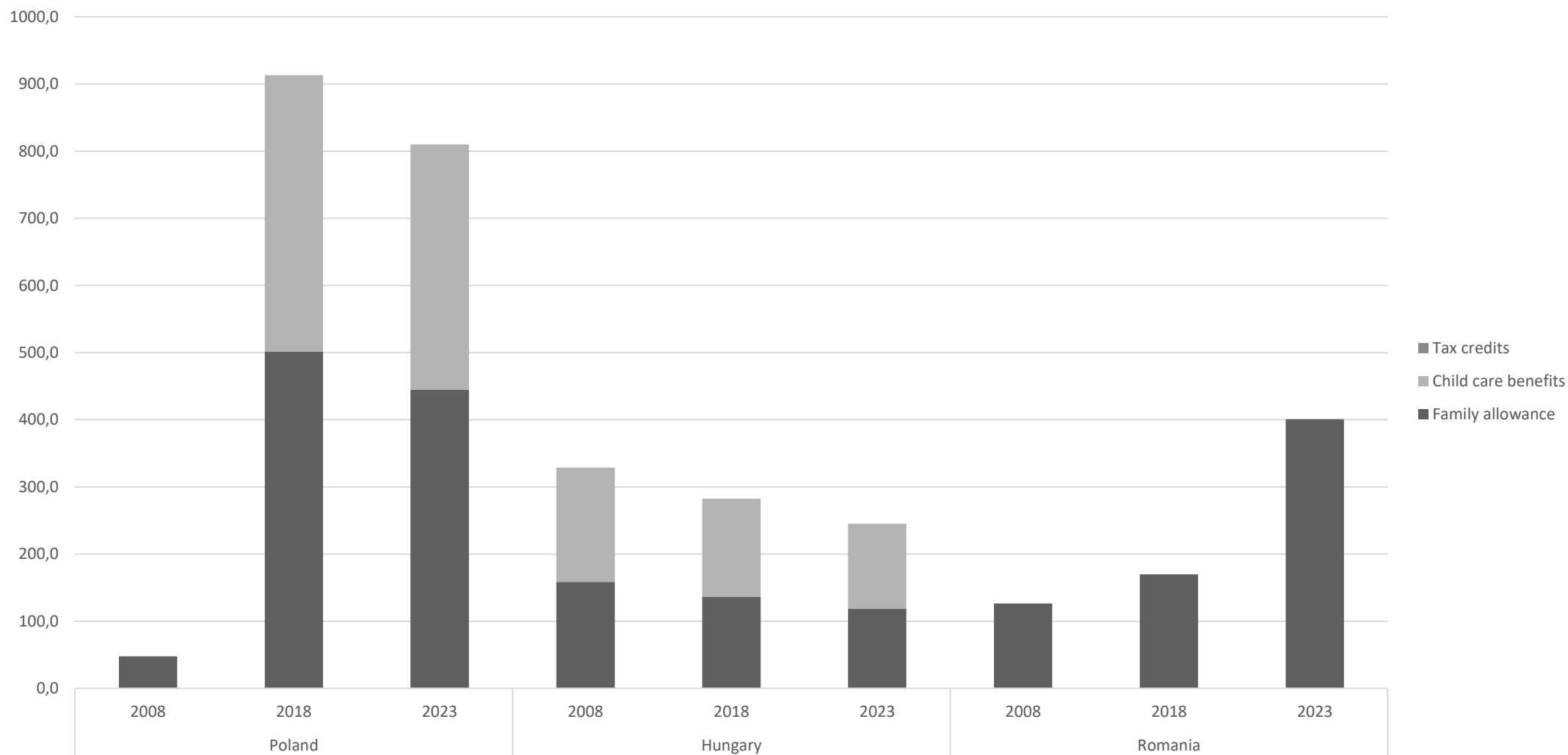
Családtámogatásokra fordított állami kiadások alakulása 2020-2023 (millió forint)

Hagyományos és „más típusú” családtámogatásra fordított költségvetési kiadások (millió forint)

Családtámogatások kétgyermekes munkanélküli család esetében Lengyelországban, Magyarországon és Romániában, 2008, 2018, 2023 (vásárlóerő paritás – PPP)

Milyen az új családpolitikai „torta”?

- Keveseknek sokat, bankokon keresztül
- Lefelé semmi - csak természetbeni ellátások
- Más, piaci célokat is szolgál: bankok, építőipar, lakáspiac
- Az apák láthatatlanok

Hatások a humán tőke szempontjából

Hungarikumok

- Nincs szociálpolitikai védelem a válságok alatt sem
- Felfelé való újraelosztás
- Aktív munkaerőpiaci eszközök kiiktatása, szolgáltatások leépítése

-
- Reálbérnövekedés 2014 óta a társadalom többségénél (V4 összehasonlításban kevésbé jelentős)
 - **Nem a szociálpolitika miatt, hanem annak ellenére!**

Szociálpolitika a humán tőke szempontjából

- A humán tőkébe való befektetést csak a jobb helyzetűek esetén vállalja az állam
- Ahol a legnagyobb szükség volna rá, oda „nem jut”
- Pazarlás: ahol van, oda juttatunk
- Szolgáltatások leépítése pótolhatatlan veszteség a humán tőke szempontjából
 - Célcsoport: Az egészségi állapot, jólét megőrzése, fejlesztése
 - Szolgáltató: A (zömében női) alkalmazottak kizsigerezése + kivándorlás
- Az elesettekbe való befektetés nem csupán emberi (keresztényi) kötelesség, de a leginkább megtérülő gazdasági befektetés is

A kihagyott lehetőségek másfél évtizede – mi lett volna, ha?

- A válságtól való védelem: humánus segítség a bajbajutottakon; belső kereslet élénkítése
- Nyugdíjrendszer: a magánnyugdíj-vagyon hosszú távú tartalékot jelentett volna
- Rokkantnyugdíjak, segélyezés: Végletes elszegényedés elkerülése, méltóság megtartása mindenkinél; hajléktalanság, egészségtelen lakhatás elkerülése
- Aktív munkaerőpiaci eszközök: magasabb hozzáadott érték és magasabb kereset a munkaerőpiacon, kisebb elvándorlás
- Igazságosabb családpolitika: a gyerekek és anyák jól-léte, jövőbe fektetés
- Szolgáltatások fejlesztése : egészségesebb, tanultabb, boldogabb élet, szegénység újratermelődésének megtörése, gondoskodási válság kezelése

Köszönöm a figyelmet!

szikra.dorottya@tk.hu

HUN
REN |||||tkSZI